

Barnkonsekvensanalys för detaljplan Sandvalla förskola

Sanna 1:33, Hudiksvalls kommun

Barnkonsekvensanalys för detaljplan Sandvalla förskola

Varför behövs en barnkonsekvensanalys?

Barnkonsekvensanalyser ska göras för att utveckla barnperspektivet i samhällsbyggnadsprocessen och därmed förbättra beslutsunderlaget i olika planeringssteg.

Sedan 2020-01-01 är Barnkonventionen en del av svensk lagstiftning genom Barnrättslagen (SFS 2018:1197).

Det innebär att:

- » Alla barn har rätt till alla rättigheter och inget barn får diskrimineras på någon grund.
- » Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn.
- » Alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling
- » Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

Vilken fråga?

Den här frågan vill vi utreda:

Hur påverkas barn av genomförandet av detaljplanen för Sandvalla förskola när det gäller hälsa och säkerhet, identitet, vardagsliv, samspel, lek och lärande samt sammanhållen stad? Vilka rörelsemönster kan vi se till andra målpunkter, som påverkar hur detaljplaneområdet fungerar?

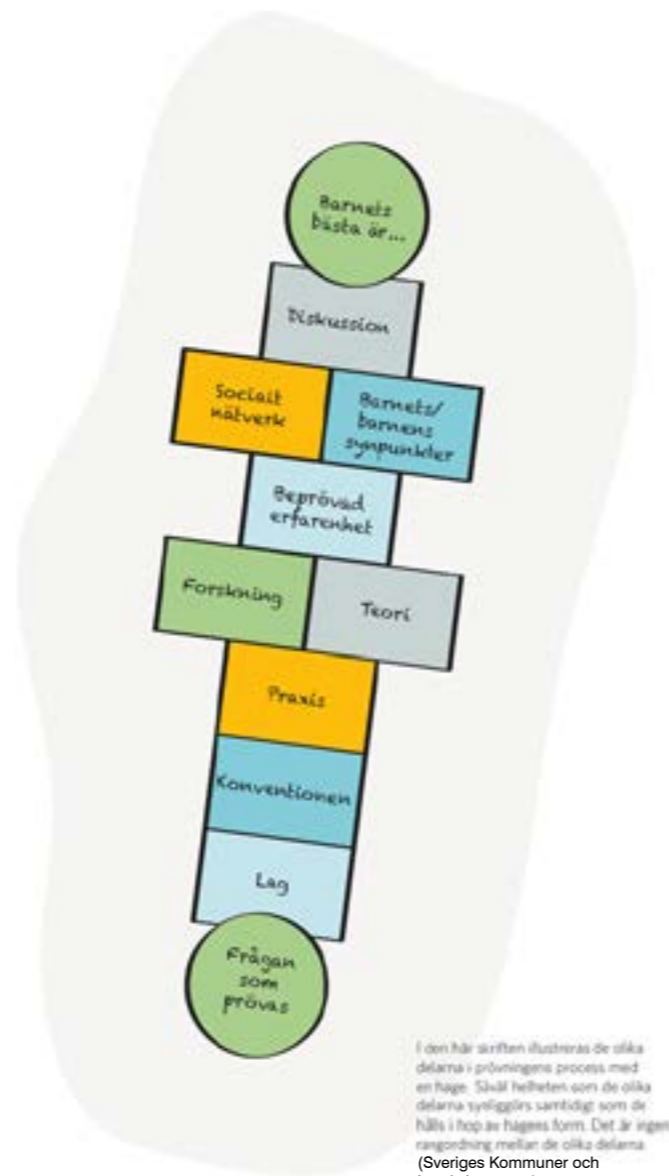
Prövning av barnets bästa

Ett underlag för beslut som rör barn

En prövning av barnets bästa är tänkt att vara ett underlag för beslut som fattas i frågor som direkt eller indirekt rör barn. Prövningen sker i två steg.

Först genomförs en utredning som visar vad som är barnets bästa i en viss fråga. Detta dokument utgör denna utredning.

Det andra steget är beslutet, prioriteringen, där barnets rättigheter och intressen ska väga tungt. Om barnets intressen inte kan gå först ska kompensande åtgärder övervägas på kort och på lång sikt. Den processen ska vara transparent och dokumenteras. I samband med detaljplanläggning sker prioriteringen i planprocessen.

Frågor att ställa sig initialt:

- 1. Vem har beställt att prövningen ska göras?**
Hudiksvalls Kommun.
- 2. Vilka ska ingå i gruppen som gör prövningen?**
Plan- och bygglovskontoret, Kommunledningsförvaltningen, skolverksamhet med barngrupper som besöker planområdet.
- 3. Vem eller vilka ska ha resultatet?**
Byggnadsnämnden i Hudiksvalls kommun
- 4. På vilket sätt ska återkoppling av resultatet ske?**
Genom rapport i samrådshandling för detaljplan och sedan i granskningshandlingen.
- 5. Vilka barn gäller prövningen?**
Framtida förskolebarn.

Vilken lagstiftning eller andra styrande dokument gäller för frågan som ska prövas?

Den här lagstiftningen eller styrande dokumenten rör frågan:

Plan och bygglagen (SFS 2010:900): "1 § I denna lag finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer." **Lagen är tydlig med att alla människors livsmiljö ska vara god. Oavsett ålder.**

Arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160): "2 § Arbetsgivaren skall vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. En utgångspunkt skall därvid vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall skall

ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs." **Indirekt kommer detta även innebära att faror för besökare, unga som gamla, också ska undanröjas.**

Socialtjänstlagen (SFS 2001:453): "5 Kap 1§ Barn ska växa upp under trygga och goda förhållanden, i nära samarbete med hemmen främja allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga."

"...Uppmärksamma och verka för att barn och unga inte vistas i miljöer som är skadliga för dem." **Här framgår tydligt att ett rikt fritidsutbud är viktigt och att unga inte ska utsättas för t ex markföroreningar.**

Barnrättslagen (SFS 2018:1197): De delar som kan vara relevanta i detaljplaneområdet.

- » Rätt till vila och fritid
- » Skydd mot narkotika
- » Rätt att komma till tals
- » Rätt till liv, överlevnad och utveckling
- » Rätt till social trygghet
- » Barn med Funktionsnedsättning
- » Icke diskriminering

Praxis

Denna praxis har vi hittat:

- » Barnkonsekvensanalys checklista
- » Gotlands kommuns barnkonsekvensanalyser
- » Göteborgs stads arbete med Barnkonsekvensanalyser
- » SKL's "Barnets bästa"
- » FN:s kommitté för barnets rättigheter
- » Barnombudsmannens rekommendationer

Forskning och teori

Den här forskningen vill vi åberopa:

Förskolegårdar

Stora förskolegårdar är bra för barnens inflytande och delaktighet. Det gör att barnen kan uppsöka andra platser när det blir konflikter eller har möjlighet att vara i fred och inte bli störda i sin lek. Även tidigare forskning har visat att förskolegårdens storlek har betydelse för hur barns lek utvecklas.

(Karin Engdahl, 2014)

Teori: Barn har bättre chanser att må bra när de vistas på förskolor med stora gårdar.

Barn och stadsmiljöer

Sol och skugga, platser med lä, mötesplatser, behagliga gator och stadens små oaser är grunden för en bra stadsmiljö. Nackdelarna med en stad planerad för bilar och inte människor har börjat gå upp för många. Istället ska planering syfta till mångfald och variation. Det inte är själva husen utan ytorna och aktiviteterna mellan dem, möjligheterna till spontana möten, som är det viktiga för hur människor trivs i en stadsmiljö (Gehl, 1971).

Teori: Barn må bra av att många människor väljer att röra sig till fot på en plats som de behöver passera. Platser som inbjuder till att gå eller cykla istället för att åka bil är positiva för barn, som då även kan förflytta sig på samma villkor som vuxna. Grönska ger mervärden för barn.

Hetta begränsar förskolebarns utelekar

Studier har visat att barnen kan inte nyttja förskolegården eftersom många gårdar inte kan ge tillräckligt med skugga. enligt Fredrik Lindberg, Institutionen för geovetenskaper, som just nu forskar kring detta.

Teori: en förskolegård behöver ha uppvuxen vegetation för att kunna erbjuda svala miljöer när det är som varmast.

Beprövad erfarenhet

Den beprövade erfarenheten har kommit fram till följande:

Arbetsmetoder för barnkonsekvensanalyser har i Sverige funnits sedan 2001. Några kommuner, som Göteborg och Gotland, har jobbat extra mycket med frågan och tagit fram egna modeller för att göra konsekvensanalyser kring hur olika förslag påverkar barn.

Fokus i Göteborg ligger på att pröva förslag utifrån fem huvudbegrepp av betydelse för barn i den fysiska miljön: **sammanhållen stad**, **samspel, lek och lärande**, **identitet**, **vardagsliv** samt **hälsa och säkerhet**.

På Gotland har kommunen valt att fokusera på Barnkonventionens fyra särskilt viktiga grundpelare: Barnets rätt till likvärdiga villkor, Barnets bästa i främsta rummet, Barnets rätt till liv och utveckling, Barnets rätt att uttrycka sina åsikter.

I Hudiksvall blandar vi dessa kommuners koncept.

Socialt nätverk och barnets synpunkter

Så här tycker barnets sociala nätverk:

Socialt nätverk: Förskolepersonal Sandvalla förskola.

Ledarnas synpunkter:

Förskolepedagogerna på Sandvalla förskola har tyckt till om placering av förskola. De har varit på plats med en barngrupp samt diskuterat frågan vid personalmöte.

Platsen är bra placerad med tanke på närheten till parken och tillgången till natur både på tomten och utanför.

När barnen kommer till förskolan är det bra om parkering av bilar sker nära grinden så de inte behöver gå långt eller passera väg.

Vi besöker ofta parkområdet redan idag. Vi skulle gärna ha stora naturytor på förskolegården.

Barngruppen besökte området i april 2021

Barnets synpunkter

Så här säger barnet, barnen:

En barngrupp från Sandvalla förskola fick tycka till om planområdet i samband med ett besök på platsen. Det var sex barn i åldrarna 4-5 år. Flera av dem bor i Sandvallaområdet. Av dessa barn var det tre stycken som alltid åkte bil till förskolan medan tre cyklade, om det inte var dåligt väder för då var det ett av barnen som berättade att hon åkte bil istället.

Det här var synpunkter som de framförde:

När vi går på utflykt går vi till skogen eller lekplatsen (strax utanför planområdet, reds anm). Det är roligt. På vintern går vi till kullen och åker madrass. På gården kan vi åka stjärtlapp.

Vi vill ha en stor förskolegård med plats för lek! Rutschkana, gungor och något att klättra på är roligt. Vi cyklar och åker bilar på gården. Det går inte att göra på gräset.

En bra förskola ska vara städad.

Det är bra om det finns gömställen, då kan vi leka kurragömma. Spara träden så blommorna kan blomma.

Förskolan ska ha flera rum, rum med sängar att sova i för de små barnen.

På en förskola ska man kunna gräva, klättra, dricka vatten, gömma sig, leka! Det är bra med kullar och natur. Det behöver finnas hård mark att köra cyklarna på också. Förskolebyggnaden får gärna vara hög. (det framgick inte riktigt varför reds anm)

Fem grundläggande begrepp

Följande begrepp har hämtats från göteborgsmodellen för barnkonsekvensanalys. Begreppen har tagits fram utifrån behovet av konkreta verktyg för handläggare och tjänstemän som ansvarar för att barnperspektivet och barns perspektiv finns med i hela förändrings- och förvaltningsprocessen. I Hudiksvall har vi valt att behandla dessa begrepp tillsammans med barnkonventionens artiklar under rubriken Konsekvenser.

Sammanhållen stad - Barn och ungas mobilitet mellan stadens delar bygger mycket på kollektivtrafik och bilfriastråk där de kan förflytta sig själva. Även känslan av trygghet på väg till och från t.ex. kollektivtrafik är viktig.

Samspel, lek och lärande - Barn behöver platser där de möter andra och samspelar. Många åldrar tillsammans på en och samma plats främjar lärande och samspel. Även att bli sedd och hörd i processen mot utformning av en fysisk plats är en del i samspel och lärande.

Identitet - Den tillhörighet man känner till ett område hänger samman med områdets karaktär och hur individen förstår sin omgivning, med känsla av förankring, trygghet, kontinuitet och med möjligheter att få vara medskapande. Det hänger också samman med att bebyggelsemiljön är väl omhändertagen, att det går att läsa bebyggelsens historia och förstå sammanhang.

Vardagsliv - Barn och unga behöver ha möjlighet att förflytta sig till sina mötesplatser på egen hand för att utveckla sin självständighet. Då krävs god kollektivtrafik och en sammanhållen struktur av trafiksäkra miljöer. Att vistas ofta på en plats ger barnen en känsla av platskännedom och något forskningen kallar rumslig kompetens.

Hälsa och säkerhet - Barn ska inte utsättas för buller och luftföroreningar. Med det sagt ska vi minnas att barn leker överallt där det finns möjlighet att leka. Vid tolvårsåldern sägs barn vara trafikmogna. Först då har barnen förmåga att uppfatta vad som händer runt omkring dem, på ett sätt som gör att de kan bedöma risker. Barn har svårt att sätta sig in i hur andra tänker och kan därför inte bedöma om en förare tänker stanna eller kanske svänga.

Konsekvenser

För detaljplanen Sandvalla förskola (Sanna 1:33) ser vi följande konsekvenser

Utifrån artikel 2 i Barnkonventionen krävs det ett biloberonde för att barn ska ha samma möjligheter som vuxna. Det är även viktigt att alla barn har samma villkor, oavsett eventuell funktionsvariation.
Att bygga bort "luckor" i staden kan vara positivt för den sammanhållna staden och tryggheten.

Sammanhållen stad

Planens konsekvenser: Detaljplanen främjar gående och cyklister genom att befintliga strukturer kan användas för att nå förskolan. Även hållplats för kollektivtrafik finns i närheten. Genom att bebygga platsen kan mycket av det Sandvalla har att erbjuda nyttjas av fler, tex lekplats och infrastruktur. De barn som bor i Sandvalla kan enkelt gå till förskolan vilket ökar befolkningen av parkområdet och stärker tryggheten.

Detaljplanens syfte är att skapa förutsättningar för utveckling av staden. Barn har fått berätta om sin upplevelse av platsen i detaljplaneprocessen.
Friheten i att själva ha möjlighet att förflytta sig på ett säkert sätt till sina aktiviteter är en del av barns rätt till utveckling. Att få framföra sin åsikt är en rättighet enligt konventionens artikel 12.

Samspel, lek och lärande

Planens konsekvenser: Detaljplanen främjar gående, kollektivtrafikåkare och cyklister genom befintlig infrastruktur, vilket är positivt för barn. Barn har intervjuats i detaljplaneprocessen och därmed getts möjlighet att påverka planen, vilket är positivt. Tillgång till större förskolegård och närliggande naturmark är positivt för barnen samspel, lek och lärande enligt forskning och barnen själva.

Den tillhörighet man känner till ett område hänger samman med områdets karaktär och hur individen förstår sin omgivning, med känsla av förankring, trygghet, kontinuitet och med möjligheter att få vara medskapande.

Identitet

Planens konsekvenser: I naturområdet finns goda möjligheter att bygga kojor vilket gör barnen medskapande. För barnen som bor i Sandvalla kommer förskolan vara en del av stadsdelens identitet där de kan känna sig hemma. I övrigt kan platsen vara svår att orientera sig ifrån då det saknas utkikspunkter, särdrag i naturen eller identitetsskapande byggnader. Kanske kan själva förskolebyggnaden bjuda på något unikt?

Enligt barnkonventionen artikel 6 har barn rätt till ett rikt fritidsutbud.
En stor del av sitt vardagsliv lever barnen i förkolemiljön. Det ska finnas platser att röra sig fritt utan hjälp, platser som är lugna för vila och eftertanke samt platser där det går att betrakta sin omgivning och känna igen sig.

Vardagsliv

Planens konsekvenser: Detaljplanen möjliggör för en förskola där det kan erbjudas både rik variation i park och på gård samt möjlighet till kontemplation i naturen. Barnen kan cykla i förväg på de säkra gång- och cykelvägarna i parken vilket ger frigörelse från de vuxna, något som är viktigt för barns utveckling. Parken erbjuder även vinteraktivitet vilket är positivt. De barn som bor på Hagtornsvägen får störst påverkan på sin boendemiljö om förskolan byggs. Därför behöver trafiken angöra förskolan från separat väg. Kvällstid kan för skolan ge en positivt värde till boendekmiljön.

Barns bästa ska alltid sättas i främsta rummet, enligt Barnkonventionen artikel 3.
Enligt artikel 31 har barn rätt till lek, vila och fritid.
Planområdet ligger inom skyddsområde för vattentäkt vilket innebär att föroreningar inte får förekomma.

Hälsa och säkerhet

Planens konsekvenser: Detaljplanen möjliggör byggnation inom vattenskyddsområdet. Det är av största vikt för alla barn i staden att inga föroreningar tillåts inom planområdet. Förskoleverksamhet är en relativt "ren" verksamhet varför den kan vara lämplig på platsen. Trafiksäker ska säkerställas genom separerad väg in och parkeringsplatsen åtskilda från varutransporter och sophämtning. På så vis kan barnen skyddas. Barnens möjlighet till lek, och även vila från lek, kan säkerställas genom en tillräckligt stor gård.

Slutsats - Barnets bästa och beslut om åtgärd

Barnets bästa bedöms vara:

Att planlägga platsen för förskola.

Att separera trafiken från barnens vistelseytor.

Att vattenskyddsområdet inte utsätts för föroreningar.

Att separat väg planläggs så barns boendetrafikmiljö på Hagtornsvägen inte blir mer otrygg.

Den som beslutar i frågan bedömer att barnet bästa ska beaktas på följande sätt:

- Planen ska ha så stor yta avsatt för förskola att både byggnad och stor förskolegård får plats.
- Byggnaders storlek begränsas så friytor utomhus värnas.
- Naturmark ska värnas, både inom förskoleområdet och utanför.
- Trafikmiljöer förläggs så att barn inte behöver vistas på dem.
- Det ska gå att gå och cykla till förskolan från parkens välutbyggda vägnät.
- Det ska vara lätt att ta sig ut på utflykt, både till lekpark och skog.
- Möjliggör att viss del av gården kan hårdgöras men mycket kan vara grönt.
- Möjliggör två separata gårdar med grind emellan för tillfällen då personalen är få.

Referenser

Björklid, P. (u.å.) Forskningssammanställning. Stockholms Universitet. Hämtad 2020-02-10 från <https://www.trafikverket.se/resa-och-trafik/Trafiksakerhet/barn-och-unga-i-trafiken/barn-och-nar-samhalle/Fakta-om-barn-och-trafik/Forskning-om-barn-och-trafik/>

Engdahl, K. Skolportalen Förskolegården. En pedagogisk miljö för barns möten, delaktighet och inflytande. <https://www.skolporten.se/forskning/avhandling/forskolegarden-en-pedagogisk-miljo-for-barns-moten-delaktighet-och-inflytande/> Hämtat 2021

Informatinon från Göteborgs universitet och forskning.se <https://www.forskning.se/2019/06/19/langvarig-hetta-drabbar-barn-pa-forskolor/> Hämtat 2021

Göteborgs stad. (2016). *Barnkonsekvensanalys 1.2*. Hämtad 2020-02-07 från <https://goteborg.se/wps/wcm/connect/c85a1083-92b6-420d-9c79-523d1648264f/BKA20171.2MINDRE.pdf?MOD=AJPERES>

Sveriges Kommuner och Landsting. (2018). *Prövning av barnets bästa*. Hämtad 2020-02-07 från <https://webbutik.skl.se/sv/artiklar/provning-av-barnets-basta.html>

Sveriges Riksdag. (2020). Dokument & lagar. Hämtad 2020-02-10 från <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/>